

Naturvernforbundet
i Halden

Halden kommune
Postboks 150
1751 Halden

Uttalelse om Kommuneplanens arealdel 2021–2050

Innledning

Naturvernforbundet i Halden har ventet i spenning på at Kommuneplanens arealdel 2021–2050 skulle bli tilgjengelig for offentligheten. Etter at vi nå har gjennomgått plandokumentene, vil vi gjerne gi honnør for det arbeidet som er nedlagt og for kvaliteten på resultatet. Vi synes kommunen har gjort et utmerket arbeide med utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel, og at planen i stor grad ivaretar miljø- og naturvern hensyn – spesielt ved å trekke tilbake utbyggingsområder med dyrkbar mark. Vi setter for øvrig stor pris på at FNs Bærekraftsmål er brukt som en forpliktende rød tråd gjennom planbeskrivelsen!

Et viktig fokusområde for Naturvernforbundet i Halden er å bevare helhetlige områder for friluftsliv og biologisk mangfold. I dokumentet «[Veien til bærekraftig Viken](#)» er det omtalt seks innsatsområder for bærekraftig utvikling, blant annet miljø, økosystem og biologisk mangfold. Dette innebærer å ta vare på marine ressurser og biologisk mangfold, forvalte våre naturressurser på en bærekraftig måte, ha god kunnskap om vår natur og vårt biologiske mangfold, og styrke vekst- og leveforhold for sårbare arter.

Naturvernforbundet i Halden har innspill til noen av punktene i arealplanen, og vi har skrevet vår uttalelse med den samme kapitteinndelingen som er brukt i Planbeskrivelsen for kommuneplanens arealdel.

Sammendrag

- Naturvernforbundet i Halden mener at arealplanutkastet har tatt for lite hensyn til biologisk mangfold. Verken rapporten fra Ola Wergeland Krog og oppfølgeren fra Marit Eriksen og Roy Nordbakke er tatt tilstrekkelig med i vurderingen.
- Vi synes det er synd at administrasjonen har anbefalt å utelate hensynssone H560 om ivaretagelse av naturmangfold (biologisk mangfold).
- Vi påpeker det store inngrepet som Norsk Skog Saugbrugsforeningen ønsker å gjøre i edelløvs-kogen sørøst for bedriften.
- Vi mener at virksomheten i stenuttaket i Brekke stenbrudd og utskipningen av sten på Bakke brygge bør opphøre snarest.
- Vi mener at kystsonen i Halden ikke skal bebygges med boliger. Sentrale og kystnære områder som Sauøya, Tyska og Hollenderen må fortsatt være forbeholdt for friluftsliv og biologisk mangfold.

7.2 Utvikling av en kompakt by

Arealplanen legger vekt på at vi skal utvikle en kompakt by. Naturvernforbundet i Halden støtter dette, og vi ser at utviklingen av mer kompakte byer kan bidra til mindre transportbehov, lavere klimagassutslipp, mindre luftforurensning og mindre støy. Mer kompakte byer vil også kunne bidra til bevaring av friluftsområder og dyrkbar mark. Men ved fortetting vil det biologiske mangfoldet i sentrum være under press. Som nevnt i arealplanen vil det derfor være nødvendig med egne grønne arealer til dette formålet.

Når man forventer at det skal bli 1000 nye boenheter i Haldens sentrum, trenger man en helhetlig grønnplan for byen. Vi har forstått at det skal utarbeides en ny sentrumsplan, og vi ber om at man i denne tar vare på eller utvider alle eksisterende grønne lunger. Det bør unngås å hugge ned trær. Felles ett tre – bør minst to nye trær plantes.

Vi mener det må settes krav til et visst antall kvadratmeter grønne arealer per 100 beboere. «Byparken» er et ferskt og vellykket eksempel på en parkeringsplass som er omgjort til park. Andre eksempler bør være «Larsenhagen» og den nedlagte bensinstasjonen i sentrum. Det må bli flere stengte bilveier og enveiskjørte veier. Det må prioriteres gang- og sykkelveier, overbygd sykkel-parkering og ladestasjoner for el-sykler.

Tyska og Hollenderen, Sauøya, Eskeviken, Remmendalen, Schultzedalen, Bøkeskogen i Tistadalen og området langs Tista fra sentrum til Tistedal er eksempler på områder som representerer sentrumsnære grønne lunger. De er allerede svært viktige friluftsområder i gangavstand for en stor del av Haldens befolkning. Når det skal bo flere mennesker i byen, vil det bli også flere som ønsker å benytte seg av sentrumsnære grønne lunger. Da vil disse områdene, som representerer grønne korridorer videre ut i Høiås-, Venås- og Ertemarka, bli enda viktigere enn de er i dag.

7.3 Langsiktig tettstedsgrænse og senterstruktur

Vi er positive til at det opprettes en juridisk bindende tettstedsgrænse i Halden. Det er kjent at områdene utenfor tettstedsgrænsen kan bli satt på prøve, og at andre formål kan bli ansett som viktigere enn bevaring av natur og friluftsliv. Vi mener derfor at byen trenger en ufravikelig grænse som sikrer våre natur- og kulturverdier i årene fremover.

Vi forutsetter at Halden forholder seg til «Del 4 – Retningslinjer for areal- og energibruk» i dokumentet «Østfold mot 2050 – Fylkesplan for Østfold» som ble vedtatt av fylkestinget 21. juni 2018 der det står: «1.13.5 Spredt utbygging skal ikke skje nærmere enn tre km fra tettstedsgrænsen til nærmeste by.» https://viken.no/_f/p1/i22334297-190f-4b21-a4f5-a860ab72d49d/fylkesplan-for-ostfold-mot-2050.pdf

7.4 Rekkefølgebestemmelser

Arealdelen har tatt høyde for at det er behov for å styre utviklingen i etableringsrekkefølgen av nye boligfelt. Vi mener at det er meget viktig at disse rekkefølgebestemmelsene for sosial og teknisk infrastruktur overholdes.

Vi synes det er positivt at det er satt krav om infrastruktur for vei, vann og avløp. Vi ser i dag utfordringer med trafikk og parkering, spesielt i sommerhalvåret, på grunn av båtplasser, turområder og badeplasser. Vi har registrert parkeringsproblemer i Eskeviken, ved Vanninga, ved Store Erte vann og på Ystehede. Med forventet utbygging på Rødnabbene, vil parkeringsproblemene i Eskeviken øke. Det er ingen parkeringsplasser sør for Verven, og det parkeres i dag både i kryss, langs smal vei og på privat grunn.

Når det gjelder punktet om Brekke stenbrudd (BRU1) i «Rekkefølgekrav for utbygging av næringsområder», henviser vi til vår kommentar til punkt 8.11.2 Masseuttak og massedeponier.

7.8 Ivaretagelse av Haldens landbruks-, natur- og kulturmiljø

Dersom man velger å bygge ned natur- og landbruksarealer, bør det kreves at det opparbeides et tilsvarende erstatningsareal; som nydyrking, planting av tilsvarende skogsbiotop eller oppgraving og tilplanting av nye dammer.

Boligområde B12 – Hovsveien, mellom nr. 35 og 37

Foreslått arealformål: Bolig. Arealstørrelse: 9,6 daa.

Området ligger øst for Hovsveien i forlengelsen av eksisterende bebyggelse og inn mot et nylig regulert boligområde. Arealet er skogkledd og er en del av en større landbrukseiendom. Østre del av området er registret som bekkekløft/bergvegg, kategori C – lokalt viktig i kommunens naturtypekartlegging fra 2010.

I konsekvensutredningen står det: «*Utbyggingsområdet Hovsveien mellom nr. 35 og 37D (B12) bør begrenses mot øst for å unngå en bekkekløft/bergvegg med lokalt viktig naturtype. Dette området forutsettes sikret med grønt formål i reguleringsprosessen.*»

Denne bekkekløften bør etter vår vurdering inngå i hensynssone H560 – Bevaring av biologisk mangfold.

Boligområde B20 – nord for B12

Utbygging av B20 er allerede godkjent og iverksatt. Her er det sprengt ut og ødelagt et stort areal ut mot bekkekløften. Vår vurdering er at utbygging av område B12 må reduseres til et absolutt minimum, med en randsone på minst 30–40 meter mot bekkekløften.

Boligområde B40 Brekkerød

Området ble tidligere kalt «Brekkerød 3» og var betegnet som planreserve, men er nå overført videre til 2021-planen. Med de nye begrensninger som nå er foreslått, er dyrket mark tatt ut av det opprinnelige arealet. Slik B40 fremstår i dag, er det stort sett skogsteigen rundt Brekkerøddammen som er foreslått bebygd.

Naturvernforbundet i Halden viser til en utførlig orientering om de biologiske forholdene i Brekkerøddammen innsendt av Naturvernforbundet i Østfold. Her er et utdrag fra orienteringen:

«Dammen har fra eldre tider hatt gode bestander av både stor og liten salamander. Etter hvert som stadig flere gårdsdammer er blitt fylt igjen eller drenert bort, har storsalamanderen gått tilbake. Storsalamanderen, som blir inntil 15 cm, har i mange år vært på rødlista som truet i Norge og i størstedelen av Europa. Omkring 10. mai 2020 ble en storsalamander observert i en hage 150 meter fra Brekkerøddammen. Den var trolig på vei tilbake til dammen den var født i for å forplante seg. 12. juni 2020 ble ett eksemplar av arten sett i overflaten i Brekkerøddammen (observatør: Hans Jan Bjerkely). Dammens verdi for det biologiske mangfoldet er ikke bare knyttet til salamanderne... Salamander-artene er også avhengig av å ha sitt jakt- og overvintringsområde intakt i 200–300 meters avstand fra dammen. Variert skogbunn med lyng og mose og en del hulrom under røtter og steiner, gir det beste leveområdet de 8–10 månedene salamanderne er på land.»

Vi anser at hele skogsteigen for B40 ligger innenfor en sirkel med radius på 200 meter og senter midt i Brekkerøddammen, og at området derved inngår i en hensynssone H560 – Bevaring av biologisk mangfold. Vår henstilling er derfor å ta boligområde B40 helt ut av arealplanen.

8.5 Klimatilpasning, miljøkvalitet og samfunnsikkerhet

Det må tas høyde for at økt nedbørmengde, og kraftig avrenning vil øke faren for kvikkleire- og jordras. Det er derfor viktig å ta hensyn til behovet for drenering ved å unngå utbygging i områder der vann samles i dag. Det vil også være behov for å gjenåpne bekker, anlegge dammer, øke kapasitet på grøfter og stikkrenner, og plante trær for å øke oppsuging av fuktighet i grunnen.

Vi mener at åpningen av Os-bekken fra Hofgårdsløkka og den foreslåtte dammen i Schultzedalen er positive tiltak. Alle resipienter (myr og dammer) må bevares, og det bør etableres nye resipienter for å ta imot og håndtere overvannet. Alle bygg med flatt tak bør få pålegg om å anlegge «grønne tak» med vegetasjon.

Vegetasjonsbeltet langs elver og større bekker og rundt vann og tjern bør være på minimum 20 meter. (Se punkt 8.7)

8.7 Bruk og vern av sjø og vassdrag og tilhørende landskapsområder

«Arealbruken i strandsonen skal vurderes i et langsiktig perspektiv, og ta særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv og landskap og andre allmenne interesser. Strandsonen har derfor et særskilt vern, jf. Også pbl. § 1–8 som omhandler forbud mot tiltak langs sjø og vassdrag.»

Nær Halden by er det bare et lite område i Sauøysundet og ved Tyska/Hollenderen som ikke er bygget ned og hvor strandsonen fortsatt er noenlunde intakt. Det er en økende forståelse blant folk at strender utgjør viktige funksjonelle overganger mellom økosystemene på land og i sjøen. Her fanges og lagres partikler som sedimenteres, og strender utgjør en buffer mot ekstremvær og havnivåheving. Her er det viktige oppvekstområder for fisk og hekkeområder for fugl. Hvis stranda blir borte, kan den ikke fungere som et funksjonelt økosystem.

I 2018 gjennomførte NIVA en undersøkelse av miljøtilstanden i Tista og i Iddefjorden. Det ble påpekt at det var fare for at en ikke kan oppnå god miljøtilstand innen 2021 på grunn av nærings-salter og organisk belastning verken i Tista eller i Iddefjorden.

Vi ikke kan se at Halden kommune har vedtatt en kantvegetasjonsgrense, slik kommunen har rett til å fastsette i henhold til NVE-veileder 2/2019: [veileder-2-2019-nve---kantvegetasjon-langs-vassdrag.pdf \(statsforvalteren.no\)](https://www.nve.no/veileder-2-2019-nve---kantvegetasjon-langs-vassdrag.pdf)

Innen landbruket opereres det med et vegetasjonsbelte mellom jordene og vassdrag på 2–6 meter (ikke flomutsatt – flomutsatt). Vi mener at dette er for dårlig. Selv om et betydelig øket vegetasjonsbelte vil «stjele» dyrkbart areal, så forhindrer det at matjorda forsvinner ut i bekker, elver og vann og forurenser vassdragene og Iddefjorden.

Vi oppfordrer Halden kommune til å fastsette et vegetasjonsbelte mot rennende vann på minimum 10 meter i arealplanen!

8.8 Hensynssoner

Vi synes at det er gjort et meget godt arbeid når det gjelder å kartlegge hensynssoner i arealplanen. Dette er viktig for å kunne bevare friluftsliv, landskap og kulturmiljø, men også med tanke på aktsomhetsområder. Det er viktig at det ikke blir gitt dispensasjoner for utbygging i disse områdene.

8.8.2 Sone med særlig angitte hensyn. (friluftsliv, landskap, bevaring kulturmiljø)

Naturvernforbundet i Halden mener at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til biologisk mangfold i arealplanen. Det foreligger en rapport utarbeidet av Ola Wergeland Krog (fra 2002) og en oppfølgingsrapport skrevet av Marit Eriksen og Roy Nordbakke for kommunen (desember 2020).

Vi synes det er synd at administrasjonen i Halden kommune har valgt å utelate hensynssone «H560 Ivaretakelse av naturmangfold» i arealplanen. Vi ville kalt den «H560 Hensynssone for biologisk mangfold». Begrunnelsen til kommunen finner vi i tillegget – side 17 og 18:

[04112020-vedlegg-notat-hensynssoner-bakgrunn-og-utvelgelse-versj-2112020.pdf](https://www.halden.kommune.no/04112020-vedlegg-notat-hensynssoner-bakgrunn-og-utvelgelse-versj-2112020.pdf)
([halden.kommune.no](https://www.halden.kommune.no))

Naturvernforbundet i Halden vil påpeke at å utelate H560 er en feilvurdering. Vi mener at det er flere områder som ikke er vernet, men som likevel bør ha en hensynssone for biologisk mangfold. Eksempler er Vadskogen, Store Ertevang, Oreid sandtak og Salamanderdammen på Brekkerød. Rapporten fra Marit Eriksen og Roy Nordbakke peker på flere aktuelle H560-områder.

Store Ertevang

Der har vannflata fått hensynssone «H530 Hensyn friluftsliv». De to siste somrene har Halden-vassdragets Brukseierforening tappet ned Store Ertevang i hekkeseongen slik at Bråundet har vært nesten tørrlagt. En av konsekvensene av dette er at storlom har forlatt reiret, fordi de ikke kan bevege seg langt på land. Øyer, hvor blant annet fiskeørn hekker, er blitt landfaste slik at folk har kunnet gå ut til reirtreet og forstyrre hekkingen. Vi mener at Brukseierforeningens nedtapping i hekketida kunne vært stoppet hvis hensynssone H560 var brukt for Store Ertevang.

Oreid sandtak

Den 14. juni 2019 sendte Naturvernforbundet i Halden inn et fredningsforslag etter Plan og Bygningsloven til Halden kommune. De sørvendte delene i Oreid sandtak er et sandområde som er spesielt viktig for biologisk mangfold i Sør-Norge. Forsker Frode Ødegård sier i en epost til Naturvernforbundet i Halden at «*Oreid sandområde kan være et hot spot habitat i Sør-Norge for sandlevende insekter.*»

Naturvernforbundet i Halden er fornøyd med at høyde 155 (Oreid 2) er tilbakeført til jordbruks- og friluftslivsområde LNRF. Dessverre har ikke sandtaket beholdt sin LNF-status, men har fått status LSB121 – fremtidig spredt boligbebyggelse. Vi mener at de sørvendte skråningene i sandtaket, der de sandlevende insektene er registrert, skulle ha fått hensynssone H560 – biologisk mangfold.

Område B8: Hollenderen

Vi mener området på Hollenderen kvalifiserer til både hensynssone friluftsliv (H530), hensynssone landskap (H550), hensynssone kulturmiljø (H570) og hensynssone H560 – biologisk mangfold. Klimautviklingen må vektlegges, og det må tas høyde for en betydelig høyere vannstand i løpet av et par tiår. I tillegg til stigning i havnivået, er det påvist at områdene rundt nedre del av Tista synker med opptil to cm per år (jf. kartdata fra NGU). Forurensingen i munningen av Tista (Mølen, Tyska og Hollenderen) er alvorlig, og det er dessuten stor støypåvirkning fra jernbanen og havneområdet på Mølen i dette området.

Området på Hollenderen har et rikt mangfold av fugler, planter, sommerfugler og insekter. Det store biologiske artsmangfoldet her skyldes at den naturlige undervegetasjonen fortsatt er intakt. Den rike løvskogen mellom Remmenbekken og Tyska har et rikt småfuglliv med flere varmekjære arter. Her dominerer løvskogen med svartor, gråor, selje, bjørk og osp, men også med innslag av edelløvtrær som ask, lønn, eik og alm. Dette er en naturtype som er sjelden i vårt land, og det er derfor viktig å ta vare på de små områdene som finnes av denne typen.

Hollenderen ligger nær byens sentrum og bør forbli en grønn lunge. Med renere vann kan det på sikt opparbeides badeplasser i området. Her kan det eventuelt bygges en historisk park for å markere Haldens unike skipshistorie. Haldenvassdragets vernestatus gjelder også de grunne områdene utenfor elveutløpet, trolig forbi Tyska og Hollenderen.

Det er etablert et grønt belte som strekker seg fra Tyska gjennom Remmendalen og videre gjennom Strupeskogen til Høiåsmarka. Et slikt grønt belte må nødvendigvis ha plass til busker, trær og gras- eller blomsterenger, og det bør derfor ha minst 15–20 meters bredde. Dette ser vi ikke hvordan kan ivaretas med dagens planer for området.

Vi mener derfor at planene for utbygging av Tyska og Hollenderen må skrinlegges!

8.9 Boligbebyggelse – Sponvika

Innspill nr. 189, Bolig – Svalerødmyra

Svalerødmyra er registrert som friluftsområde i kommunens kartlegging. Området er bevokst med gran- og blåbærskog og med furu på kollene, og det grenser mot et myrområde med mange små bekker. Utbygginger må la myrområdet forbli urørt!

Den planlagte utbyggingen vil øke befolkningstallet i Sponvika betraktelig, og det vil også bli større transportbehov mellom Sponvika og Halden sentrum. Vi mener derfor at det bør stilles krav om et bedre busstilbud før utbygging kan tillates. Det må også etableres sykkel- og gangfelt til Berg skole. Så får vi håpe at noen finner det interessant å åpne matvarebutikk i Sponvika.

8.9.1 Planreserve og boligarealer fra tidligere kommuneplaner

Englekor – Bæringen – Strupeskogen – LSB109, B17 og B18 er registrert som framtidig byggeområde i kommuneplanen fra 2011. Vår henstilling er at det reguleres inn en sammenhengende grønn korridor fra utløpet av Remmenbekken til Rokke. Et brudd her vil være en inngripen på naturmangfoldet.

8.9.5 Fritidsbebyggelse – i strandsonen

Det er i dag et sterkt press på arealene i strandsonen langs Oslofjorden. Utbygging og andre tiltak reduserer allmennhetens tilgang til strandsonen, og summen av bit-for-bit nedbygging av arealene i 100-metersbeltet er betydelig og medfører en stor samlet belastning på naturverdiene.

Vi viser til «Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen» punkt 8.1 om byggeforbud i strandsonen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/statlige-planretningslinjer-for-differensiert-forvaltning-av-strandsonen-langs-sjoen/id2850282/>

I forbindelse med opparbeidelse av nye båt plasser og fritidsbebyggelse i strandsonen, synes vi at kommunen bør prøve å rydde opp i eksisterende brygger, trapper, gjerder og annet som er bygget uten tillatelse i strandsonen. Vi tror det vil bli enklere for kommunen å forlange opprydding av «gamle synder» når det kan henvises til bestemmelser i Arealplanen.

Ønske om marina og båt plasser:

Under vann og like ved land vokser [ålegrasenga](#). Ålegras kan dekke bunnen i bløtbunnsområdene i strandsonen og er særs viktig å beholde. Ved etablering av småbåtanlegg er det viktig å unngå områder med ålegras, og vi ber derfor at dette vurderes grundig før det gis tillatelse til nye småbåtanlegg og eventuell mudring. – NB: All mudder skal deponeres på land!

8.11.1 Næringsarealer

Nexans utvidelse av kai med fysiske tiltak i sjø

Utvidelsen av kai-området ved Nexans må betraktes som et større inngrep med større konsekvenser for miljøet i fjorden enn det som kommer fram av søknaden.

- Det er ikke nevnt hvor mudringsmassene skal dumpes, men det må skje på land!
- Bunnprøveene er tatt bare 20 cm ned i sedimentet.
- Unnebergbekken og Remmenbekken er ikke vurdert som mulige gytebekker til tross for at de er i nærheten av kaiområdet.
- Inngrepet vil frigjøre store mengder forurenset masse som det er teknisk meget vanskelig å kontrollere .

Iddefjorden er helt unik. Til tross for misskjøtsel over flere tiår, er fjorden i ferd med å bli helt friskmeldt. Dette skyldes ikke bare av at utslippene av forurenset vann er betydelig redusert de seneste årene, men også av at Svinesundterskelen begrenser vannstømmene ut av og inn i fjorden.

Vi frykter at Nexans i neste omgang ønsker å fjerne eller redusere Svinesundterskelen. Vi mener at det vil være svært risikabelt å endre strømforholdene i fjorden, og vi vil derfor påpeke at verdens største kabelskip kan passere Svinesund uten problem i dag. Halden kommune har et ansvar for Iddefjorden og må ha en god plan for videre skjøtsel av dette miljøet.

BN 6 Saugbrugs øst/nord for Saugbrugs

Det foreslås en omdisponering fra «grønnstruktur» til næringsformål øst/nord og øst for Saugbrugs. Området er i gjeldende kommuneplan avsatt med hensynssone landskap (H 550) i gjeldende kommuneplan. Kommunens administrasjon skriver ganske riktig at den regnes som Østfolds fineste bøkebestand. Den preges av store og gamle trær. Hele lokaliteten «Tistedalen edelløvsskog» er vurdert til å være en av de mest verneverdige edelløvs-skoger i Østfold, og har verdivurdering A – svært viktig, dvs. av nasjonal verdi. Vi mener derfor at også her bør hensynssone H560 – Biologisk mangfold gjelde.

Klaus Høiland ved norsk institutt for naturforskning, skriver i sin botaniske undersøkelse av edelløvs-skogen i Tistedalen (1989) at dette området er av stor interesse fordi det representerer et avgrenset areal med stor variasjon av løvskogstyper innen korte distanser. Videre vurderes det at bøkeskogen, som er karakterisert som klart verneverdig (Bendiksen 1989), bør spares for et hvert inngrep. I etterkant av denne undersøkelsen, er vi godt kjent med at store deler skogsareal likevel måtte gå tapt som følge av PM6 utbyggingen. Nå står vi på nytt i et veiskille om ikke kommuneadministrasjonen tar grep.

Fylkesmannen & Laugsand (2013) skriver at det er viktig å sikre de små edelløvs-skogområdene med tanke på å bevare det biologiske mangfoldet. Av alle truede arter på Rødlisten 2015 finnes 48% i skog. I forhold til skogsarealet har edelløvs-skog flest rødlistede arter. Bøkeskogen er en svært viktig del av edelløvs-skogen. Biologisk mangfold plan (Eriksen & Nordbakke, 2020) nevner at størrelsen på området er vesentlig. Bøkeskogen har en spesiell utforming, med skavgras i feltsjiktet. Ikke minst er bøkeskogen en viktig biotop for vedboende sopp og insekter i den rike vegetasjonen. En utbygging her vil skape en stor brist i det nåværende, sammenhengende edelløvs-skogområdet. Vi er også kjent med at området omfatter flere hule eiker og slettsnok. Bøkeskogen huser også snellen skavgras og denne kombinasjonen skal være unik. Vi må heller ikke glemme verdien bøkeskogen har i seg selv som arena for friluftsliv og folkehelse.

Fylkesmannen kom i 1987 med en anbefaling til kommunen om å hindre inngrep i edelløvs-skogen i Tistedalen. Vi har også forstått det slik at det ikke har vært noen motvilje når det gjelder dette, men heller en positiv holdning til at skogen bør vernes for de involverte parter. Det er derfor helt uforståelig for oss at dette vernet nå stilles på prøve.

Vi står midt i en biologisk krise. Vår holdning er klar, – forslaget er helt uakseptabelt. Saugbrugs har store ledige arealer på sitt nåværende industriområde, så store at bedriften også tilbyr plass til leietakere. Arealet som var tiltenkt en mulig PM7, ligger fortsatt ubebygget. At bedriften eller dens engelske eiere nå vil frata haldenserne noe av den mest verdifulle naturen i lokalmiljøet og ødelegge verneplanen for Østfolds største edelløvskog, er uakseptabelt. Etter vår mening har bøkeskogen så stor lokal, regional og nasjonal verdi at den må få et endelig vern. Denne saken vil bli anket videre hvis politikerne i kommunen ikke stopper omdisponeringen av bøkeskogen til industriformål.

Naturvernforbundet i Halden mener for øvrig at Norske Skog Saugbrugsforeningen må utrede alle alternativ før det gis tillatelse til å bruke bøkeskogen til næringsformål. Vi ser for oss at bruk av det nedlagte anlegget fra IFE i kombinasjon med en ny fjellhall kan være et aktuelt alternativ. Dette vil dessuten kunne bidra med en betydelig mengde stenmasse.

Vi har hatt en samtale med Espen Sørås der det kom fram at industriområdet ved Tobroåsen ikke vil bli brukt til næringsformål hvis det ikke blir batterifabrikk i Halden. Halden kommune har i dag 30–40 dekar ledig mark til industriformål.

8.11.2 Masseuttak og massedeponier

Naturvernforbundet i Halden er svært kritisk til virksomheten i Brekke Stenbrudd. Vi har tidligere påpekt alvorlige feil i konsekvensutredningen som ligger til grunn for «Delrapport Masseuttak og deponier» datert 20.02.2019: [15032021-vedlegg-rapport_masser_04032021.pdf](https://www.halden.kommune.no/15032021-vedlegg-rapport_masser_04032021.pdf) (halden.kommune.no).

Brekke stenbrudd sett fra lufta. Uttaket utgjør et mye større inngrep i naturen enn det man får inntrykk av når man passerer innkjøringen fra Rv22. De enorme mengdene med oppsamlet stenstøv er synlige på lang avstand. Dronefoto: Jørn Bøhmer Olsen.

Vi forstår ikke hvorfor man har vurdert «Næringsutvikling» som «Ekspanstivt tilbud». Stenbruddet og pukkverket drives av danske aktører (BG Stone) og med polsk arbeidskraft. Mer enn 90% av massene skipes til Danmark eller andre land i Europa, og det som brukes lokalt er stor sett avfallsproduktet «0-2 mm stenmel». Vi kan ikke se at virksomheten tilfører nevneverdige inntekter til verken Halden eller Norge – kun forringelse av vår natur!

Vi mener at virksomheten har påført beboere og hytteeiere på Bakke, Liholt og ved Krokstrand store støy- og støvplager fra stenbruddet, fra transporten på Fv22 og fra utskipningshavna. Dessuten har fjellsprenning og uttak av enorme stenmengder påvirket grunnvannstanden i området helt opp til Buer. Flere beboere i området har mistet eller fått redusert vanntilførselen fra borebrønnene sine.

Naturvernforbundet i Halden vurderer å anmelde BG Stone for flere brudd på Forurensningsloven. Blant annet forårsaker avrenning fra stenbruddet massiv sedimentering av stenmel langs bekken i Jammerdalen og innenfor grensene til «Indre Iddefjord – Enningdalselva naturreservat» og «Berby landskapsvernområde». I følge vernebestemmelsenes § 3 er området vernet mot ethvert som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppfylling, planering og lagring av større mengder masse eller utføring av kloakk eller andre forurensningstilførsler.

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2010-03-05-337>

Det hvite på bildet er ikke snø, men det er sedimentert stenstøv fra Brekke stenbrudd. Den hvite flekken på trestammen er et grensemerke for «Indre Iddefjord – Enningdalselva naturreservat».

Vi forutsetter at kommunen forsikrer seg om at alle punktene i inspeksjonsrapporten fra Fylkesmannen i Oslo og Viken (Kontrollnummer: 2019.130.I.FMOV) er fullstendig utbedret, og at problemene med forurenset ballastvann fra BG Stones transportskip er løst på en forsvarlig måte, før det gis tillatelse til videre drift i stenbruddet og utskiping fra Bakke brygge. Link til inspeksjonsrapporten: <https://www.norskeutslipp.no/WebHandlers/PDFDocumentHandler.ashx?documentID=508363&documentType=K&companyID=16836&aar=2019&epslanguage=no>

Vi anser det som helt meningsløst å tillate den omsøkte utvidelsen av stenbruddet (BRU1).

Naturvernforbundet foreslår for øvrig at kommunen utreder muligheten til å bruke skrapsten fra stenhoggervirksomheten langs Iddefjorden som råstoff til pukkverkindustrien som et alternativ til utbygging av eksisterende råstoffuttak.

8.16 Jordvern

Målsettingen må være at ingen dyrkbar eller dyrket mark skal gå tapt til bolig- eller industriformål!

- Naturvernforbundet i Halden synes at arealplanen ivaretar dette på en betryggende måte!

For Naturvernforbundet i Halden

Stine Ramdal, leder